

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Františka Ištvánka a soudců JUDr. Bohumila Dvořáka a JUDr. Pavla Simona v právní věci žalobce **Ing. J. K.** narozeného bytem v zastoupeného Mgr. Martinem Sadílkem, advokátem se sídlem v Praze 1, Stěpánská 643/39, proti žalované **České republice – Ministerstvu spravedlnosti**, se sídlem v Praze 2, Vyšehradská 424/16, zastoupené Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových, se sídlem v Praze 2, Rašínovo nábřeží 390/42, o náhradu škody a o zadostiučinění za nemajetkovou újmu, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 22 C 105/2013, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 31. 5. 2016, č. j. 15 Co 83/2016-366, takto:

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 31. 5. 2016, č. j. 15 Co 83/2016-366, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 15. 6. 2015, č. j. 22 C 105/2013-315, se ve výrocích, v nichž byl co do částky 106 920 Kč s příslušenstvím zamítnut nárok žalobce na přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu, jakož i ve výrocích o náhradě nákladů řízení před těmito soudy, **zrušují** a věc se **vrací** Obvodnímu soudu pro Prahu 2 k dalšímu řízení; ve zbývajícím rozsahu se dovolání **odmítá**.

O d ů v o d n ě n í :

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se na žalované domáhal zaplacení celkem 8 690 912 Kč s příslušenstvím jako náhrady škody a zadostiučinění za nemajetkovou újmu, jež mu měly vzniknout v důsledku trestního stíhání vedeného proti němu před Městským soudem v Praze pod sp. zn. , které neskončilo pravomocným odsuzujícím rozsudkem. Žalobce konkrétně požadoval

prvního stupně, přičemž aproboval jeho právní posouzení rovněž v tom směru, že ze strany žalované došlo k účinnému započtení částky 106 920 Kč zaplacené „nad rámec nákladů nutné obhajoby“ proti nároku žalobce na přiměřené zadostiučinění. Konečně se odvolací soud při hodnocení nároku žalobce na náhradu ušlého výděлку ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, který neshledal příčinnou souvislost mezi tímto nárokem a nezákonným trestním stíháním žalobce.

II. Dovolání a vyjádření k němu

9. Rozsudek odvolacího soudu napadl žalobce v celém rozsahu dovoláním. V něm položil celkem devět otázek, jež byly podle jeho názoru odvolacím soudem nesprávně právně posouzeny, neboť se odvolací soud při jejich hodnocení odchýlil od rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, případně by Nejvyšší soud již vyřešenou otázku měl posoudit jinak.

10. Předně měl žalobce ze strany odvolacího soudu za nesprávné právní posouzení otázky splatnosti nároku žalované na vydání bezdůvodného obohacení, a s tím souvisící způsobilosti pohledávky žalované ve výši 106 920 Kč k započtení na nárok žalobce na přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu (otázka 1). Zároveň žalobce namítal, že žalovaná uznala nárok žalobce na náhradu nákladů obhajoby co do důvodu i výše, a nemůže se tak jednat o bezdůvodné obohacení (otázka 2). Dále měl žalobce za to, že započtení za žalovanou provedla osoba, jež k tomu nebyla zmocněna (otázka 3), a že námitka započtení vznesená ze strany žalované je neplatná pro rozpor s dobrými mravy (otázka 4). Žalobce dále zpochybňoval postup, kterým soud stanovil výši pohledávky žalované z bezdůvodného obohacení (otázka 5), a zároveň namítal porušení zásady koncentrace řízení spočívající v tom, že žalovaná specifikovala započítávanou pohledávku až v závěrečném návrhu v řízení před soudem prvního stupně (otázka 6). Žalobce rovněž vytýkal nepřezkoumatelnost rozhodnutí odvolacího soudu ohledně vypořádání otázky platnosti provedeného kompenzačního projevu žalované (otázka 7). Závěrem dovolání žalobce navrhoval změnu rozhodovací praxe Nejvyššího soudu týkající se náhrady nákladů za zastupování v trestním řízení podle § 31 odst. 3 OdpŠk (otázka 8) a konstatoval, že v jeho případě měly soudy zvýšit mimosmluvní odměnu za právní služby advokáta podle § 12 advokátního tarifu (otázka 9).

11. Žalovaná se k podanému dovolání nevyjádřila.

III. Zastoupení, včasnost a náležitosti dovolání

12. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (viz čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

13. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř. Dovolací soud se proto zabýval tím, zda dovolání obsahuje náležitosti vyžadované ustanovením § 241a odst. 2 o. s. ř.

14. V rozsahu, v němž dovolání směřuje proti výroku I napadeného rozsudku o odmítnutí odvolání žalované a oproti výroku III téhož rozsudku o náhradě nákladů odvolacího řízení, neobsahuje dovolání zákonné náležitosti (§ 241a odst. 2 o. s. ř.), a v dovolacím řízení proto nelze v tomto rozsahu pro vady dovolání pokračovat.

15. Co se týče otázek 2, 3, 4, 5, 6 a 9 žalobce v dovolání neuvádí, od jaké konkrétní rozhodovací praxe odvolacího soudu se měl odvolací soud při jejich posouzení odchýlit. Může-li být dovolání přípustné jen podle § 237 o. s. ř., je dovolatel povinen v dovolání pro každý dovolací důvod vymezit, které z tam uvedených hledisek považuje za splněné (§ 241a odst. 2 o. s. ř.). Nejvyšší soud přitom ve svých rozhodnutích opakovaně uvedl,

že k projednání dovolání nepostačuje pouhá kritika právního posouzení odvolacího soudu ani citace (části) textu ustanovení § 237 o. s. ř., aniž by bylo z dovolání zřejmé, od jaké (konkrétní) ustálené rozhodovací praxe se v rozhodnutí odvolací soud odchýlil, která konkrétní otázka hmotného či procesního práva má být dovolacím soudem vyřešena nebo je rozhodována rozdílně, případně od kterého (svého dříve přijatého) řešení se dovolací soud má odchýlit (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. 25 Cdo 1559/2013, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2488/2013, proti němuž podaná ústavní stížnost byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2014, sp. zn. I. ÚS 3524/13). Dovolání v této části trpí vadou, pro kterou nelze v dovolacím řízení pokračovat, a Nejvyššímu soudu nezbylo, než je v uvedené části odmítnout.

16. U ostatních dovolacích důvodů (otázky 1, 7 a 8) žalobce v dovolání řádně vymezil, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání a dovolání v této části obsahuje všechny náležitosti vyžadované zákonem. Nejvyšší soud však podotýká, že takto žalobce napadá výrok II napadeného rozsudku odvolacího soudu (jímž byl potvrzen jednak výrok III rozsudku soudu prvního stupně ve věci samé zamítající žalobu co do částky 8 057 142 Kč s příslušenstvím a jednak jeho výrok IV o náhradě nákladů řízení) pouze v rozsahu nároku na zadostiučinění za nemajetkovou újmu v částce 106 920 Kč s příslušenstvím (tj. v rozsahu, v němž měl tento nárok zaniknout započtením) a v rozsahu nároku na náhradu nákladů obhajoby v částce 178 804 Kč s příslušenstvím (tj. v rozsahu, němž odvolací soud shledal tento nárok nedůvodným, srov. žalobcem uplatněnou částku 402 844 Kč s příslušenstvím minus částku 224 040 Kč, již odvolací soud shledal důvodnou). Pouze v takto uvedeném rozsahu se proto Nejvyšší soud dále zabýval přípustností dovolání; ve zbylém rozsahu nebylo lze v dovolacím řízení pro vady dovolání pokračovat.

IV. Přípustnost dovolání

17. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

18. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

19. Návrh žalobce na změnu rozhodovací praxe Nejvyššího soudu v otázce náhrady nákladů vynaložených na zastupování v trestním řízení, nemůže přípustnost dovolání ve smyslu § 237 o. s. ř. založit, neboť jak vyplývá z judikatury Nejvyššího soudu i Ústavního soudu, náhrada nákladů zastoupení podle § 31 odst. 3 OdpŠk nebyla a není založena na zásadě náhrady skutečné škody, ale na tom, že stát za stanovených podmínek hradí účelně či důvodně vynaložené náklady. Za takové lze z pohledu právní jistoty považovat ty, jež jsou stanoveny procesními předpisy nebo zvláštním právním předpisem o mimosmluvní odměně. Náklady zastoupení se proto nahrazují v rozsahu podle advokátního tarifu, a nikoliv podle smluvní odměny za zastupování (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2013, sp. zn. 30 Cdo 101/2013, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 2015, sp. zn. 30 Cdo 181/2015, nebo náleží Ústavního soudu ze dne 6. 2. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 38/06). Nejvyšší soud neshledal žádný důvod se od své dosavadní judikatury odchýlit, a proto nevyhověl požadavku žalobce, aby uvedenou otázku posoudil odlišně.

20. Námitka žalobce, že se odvolací soud v odůvodnění řádně nevypořádal s argumentací žalobce ohledně platnosti kompenzačního projevu, a že napadené rozhodnutí je tedy nepřezkoumatelné, přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. nezakládá. Nejvyšší soud konstantně judikuje, že ani pokud rozhodnutí odvolacího soudu nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nebyly – podle obsahu dovolání – na újmu uplatnění práv dovolatele (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2543/2011, uveřejněný pod číslem 100/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 1. 2015, sp. zn. 30 Cdo 3102/2014), což v případě žalobce nebyly.

21. Dovolání je však přípustné pro řešení otázky způsobilosti pohledávky žalované ve výši 106 920 Kč k započtení proti pohledávce žalobce na zadostiučinění za nemajetkovou újmu, neboť při jejím řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu.

V. Důvodnost dovolání a právní úvahy dovolacího soudu

22. Dovolání je důvodné.

23. Dle § 3028 odst. 3 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dále jen „o. z.“, není-li dále stanoveno jinak, řídí se jiné právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, dosavadními právními předpisy. To nebrání ujednání stran, že se tato jejich práva a povinnosti budou řídit tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti.

24. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 18. 4. 2018, sp. zn. 32 Cdo 5234/2016, vyslovil závěr, že pro kompenzabilitu pohledávek ze smluv je podle § 3028 odst. 3 věty první o. z. rozhodná právní úprava, kterou se řídí smlouvou založený závazkový poměr, z něhož pohledávka vznikla. Obdobný závěr se uplatní i pro kompenzabilitu pohledávek z bezdůvodného obohacení; z hlediska způsobilosti pohledávky na vydání bezdůvodného obohacení k započtení je rozhodná právní úprava, kterou se řídí závazkový právní poměr vzniklý z titulu bezdůvodného obohacení. V poměrech projednávané věci to znamená, že na posouzení způsobilosti pohledávky z bezdůvodného obohacení vzniklého plněním bez právního důvodu k započtení je třeba aplikovat zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, dále jen „obč. zák.“, neboť žalovaná poskytla žalobci plnění nad rámec své povinnosti v červnu a září roku 2013, tj. ještě za účinnosti obč. zák. Kompenzační projev žalované, ke kterému došlo na jednání soudu dne 14. 1. 2015, je z tohoto pohledu nerozhodný.

25. Podle § 580 obč. zák. mají-li věřitel a dlužník vzájemné pohledávky, jejichž plnění je stejného druhu, zaniknou započtením, pokud se vzájemně kryjí, jestliže některý z účastníků učiní vůči druhému projev směřující k započtení. Zánik nastane okamžikem, kdy se setkaly pohledávky způsobilé k započtení.

26. Dle § 581 odst. 2 obč. zák. nelze započíst pohledávky promlčené, pohledávky, kterých se nelze domáhat u soudu, jakož i pohledávky z vkladů. Proti splatné pohledávce nelze započíst pohledávku, která ještě není splatná.

27. Podle § 451 odst. 1 obč. zák. kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat.

28. Dle § 451 odst. 2 obč. zák. bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním

z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.

29. Jak vyplývá z ustanovení § 563 obč. zák., není-li doba splnění dohodnuta, stanovena právním předpisem nebo určena v rozhodnutí, je dlužník povinen splnit dluh prvního dne poté, kdy byl o plnění věřitelem požádán.

30. Podle ustálené judikatury dovolacího soudu bezdůvodné obohacení patří mezi nároky, u nichž není zákonnou úpravou stanovena splatnost pohledávek vzniklých z tohoto právního titulu, a doba plnění je u nich obvykle vázána na výzvu věřitele podle § 563 obč. zák. Teprve výzvou k plnění se dluh stává splatným a dlužník je povinen splnit dluh prvního dne poté, kdy byl o plnění věřitelem požádán. Forma výzvy k plnění není předepsána, je však nutné, aby splňovala obecné náležitosti stanovené v § 34 a násl. obč. zák., a z jejího obsahu musí být zřejmé, že věřitel vyzývá dlužníka k plnění, jehož výše musí být dostatečně určité specifikována (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2006, sp. zn. 29 Odo 204/2003, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 64/2006, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2009, sp. zn. 33 Odo 1642/2006, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 2012, sp. zn. 33 Cdo 1713/2011, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2017, sp. zn. 33 Cdo 1156/2016).

31. Odvolací soud tak měl při posouzení způsobilosti pohledávky žalované z titulu bezdůvodného obohacení k započtení vůči pohledávce žalobce na přiměřené zadostiučinění nejprve zkoumat, zda byla v souladu s výše uvedenými judikaturními závěry započítávána pohledávka splatná, tedy zda žalovaná vyzvala žalobce k vydání plnění před tím, než namítla započtení této pohledávky. Toto v projednávané věci ovšem ze skutkových zjištění soudů nižších stupňů neplyne, a žalovaná to ani netvrdila. Jestliže tedy žalovaná nevyzvala žalobce k úhradě své pohledávky, nemohlo dojít ani k její splatnosti, a tím nebylo ani možné ji namítat k započtení. Kompenzační projev učiněný ze strany žalované byl proto předčasný a bez jakýchkoliv právních účinků. Pokud odvolací soud tuto skutečnost nezohlednil a pohledávku žalované měl bez dalšího za způsobilou k započtení, je jím provedené právní posouzení této otázky neúplné, a tedy nesprávné.

VI. Závěr

32. Nejvyšší soud vzhledem k výše uvedenému napadený rozsudek odvolacího soudu podle ustanovení § 243e odst. 1 o. s. ř. – v rozsahu, v němž došlo co do částky 106 920 Kč s příslušenstvím k zamítnutí nároku žalobce na přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu – zrušil, jinak dovolání podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl. Protože se důvody pro zrušení rozsudku odvolacího soudu vztahují i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud podle ustanovení § 243e odst. 2 o. s. ř. ve stejném rozsahu i rozsudek soudu prvního stupně a věc mu v tomto rozsahu vrátil k dalšímu řízení.

33. Soudy jsou ve smyslu § 243g odst. 1 části první věty za středníkem o. s. ř. ve spojení s § 226 o. s. ř. vázány právními názory dovolacího soudu v tomto rozhodnutí vyslovenými.

34. O náhradě nákladů řízení včetně nákladů řízení dovolacího rozhodne soud v rámci nového rozhodnutí ve věci (§ 243g odst. 1 o. s. ř.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 24. 10. 2018

JUDr. František Ištváněk v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení: Tereza Figurová